

Bejelentővédelem és compliance a gyakorlatban
a hatályos jogszabályok tükrében
avagy,
mit kell tudnia a vállalkozásnak a
Panasztörvényről?

Becker Ügyvédi Iroda

Dr. Becker Tibor ügyvéd és Dr. Jakab Alexandra compliance szakjogász
előadása

A visszaélés bejelentési rendszer fenntartásának kötelező előírása - az első gondolatok...

- Ez ránk is vonatkozik???
- Ha igen, akkor mikortól?
- Mennyiben kerül?
- Mi értelme van ennek az egésznek?
- Ez is újabb értelmetlen költség, amellyel sújtják a magyar vállalkozásokat, mint például az adatvédelem...
- Ki találta ki ezt a "marhaságot"? Brüsszel? A magyar Kormány?
- Mi van akkor, ha minket, cégvezetőket jelentenek be a visszaélés bejelentési rendszerben?
- Ki nyomozza le a bejelentéseket?

A visszaélések bejelentésére vonatkozó magyarországi szabályozás előzménye

- Kutatási eredmények szerint a vállalkozások az árbevételük mintegy 5%-át veszítik el (USA adat) különböző, a szervezeten belüli vagy ahhoz szorosan kapcsolódó személy által elkövetett csalás, illetve egyéb bűncselekmény eredményeképpen
- A felderített visszaélések mintegy fele a vállalkozások munkavállalóinak bejelentése alapján került felderítésre
- A visszaélés bejelentő rendszer célja: a visszaélések felderítéséhez szükséges bejelentések kezelése akként, hogy a bejelentő személye anonim maradhasson, ha ő maga nem kívánja a kilétét felfedni
- A visszaélés bejelentő rendszer önmagában is visszatartó erő lehet

A visszaélés bejelentési rendszerek működése.

Ahol már tapasztalat van erre... USA

- USA – a visszaélés bejelentési rendszerek támogatják a bejelentéseket,
- Vannak olyan ügyvédi irodák, amelyek kifejezetten a visszaélés bejelentők jogi képviselőit látják el. Pl. Constantine/Cannon Whistleblower Law Firm < Helping Whistleblowers Do What's Right > (constantinecannon.com)
- Példa ügyekre: A Constantine Cannon képviselte Gwang Ho Kim bejelentőt, a Hyundai cég egy korábbi mérnökét, aki feltárta a Hyundai és a Kia erőfeszítéseit az USA gépjármű biztonsági szabályainak megkérdőjelező megsértésére a gépjárművek motorjainak biztonsági hibáinak elfedésével. A Hyundai és a Kia cégek összesen egy \$81 millió összegű büntetésben egyeztek meg, az addigi legnagyobb büntetésben ezen a területen. Kim Úr \$24.3 milliós díjat kapott a bejelentésért amelyet a Motor Vehicle Safety Whistleblower Act nevű jogszabály határozott meg még előtte.
- Ne felejtsük a célját: a visszaélés felderítése, melynek jelen esetben komoly közérdekű haszna is volt (a nem biztonságos járművek forgalomba hozatalának megakadályozása)

A visszaélés bejelentések hasznossága

- A tulajdonos annál jobban érdekelt a visszaélés bejelentési rendszer működtetésében, minél nagyobb a munkaszervezet, azaz minél kevésbé tudja azt átlátni minden részletére vonatkozóan
- Azaz a visszaélés bejelentési rendszer annál több hasznot hozhat...
 - Minél nagyobb a munkaszervezet
 - Ha a cég operatív vezetése és a cég tulajdonosi köre egymástól elkülönült
- Emellett: a bűncselekmények felderítésére irányuló közérdeket is kielégíti
- Ellenérdekelt lehet: olyan cég, melynek tulajdonosa és vezetője aktív részese a cég vagyona, ezen keresztül pl. hitelezői érdekek elleni, vagy közérdek elleni (pl. Költségvetési bevételek jogellenes csorbítására irányuló) jogellenes cselekmények elkövetésében
- És persze ellenérdekelt lehet: olyan cég, amelyik újabb kötelező, de feleslegesnek gondolt költségként tekint a visszaélés bejelentési rendszerek fenntartására.

Európai és a magyar szabályozás

- EU – 2019. október 23. - EU 2019/1937. sz. Irányelv a visszaélések bejelentésével kapcsolatban
- Magyarország: 2013. Évi CLXV. Tv. "Panasztörvény" az állami és közsféra alanyaira vonatkozóan
- Az irányelv alapján 2023-ra a magánszektorra is kiterjedő jogi szabályozás volt szükséges, mely alapján született meg a
- 2023. évi XXV. tv., azaz az ún. Bejelentővédelmi törvény

A panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló 2023. évi XXV. tv., azaz az ún. Bejelentővédelmi törvény előzménye, háttere.

- a törvény a 2019/1937. számú EU Irányelv, ún. whistleblowing vagy bejelentővédelmi irányelv hatására jött létre
- uniós tagállami kötelezettség az irányelv implementálása
- a törvény többnyire az irányelv rendelkezéseit ülteti át a magyar jogba
- az unió legtöbb tagállamában az irányelv átültetése már évekkel ezelőtt megtörtént, így a törvény megalkotásával Magyarország felzárkózik és teljesíti az EU elvárásait

Elkülönülő fogalmak: panasz és közérdekű bejelentés, valamint a visszaélések bejelentése

- A panasz olyan, eljárásra jogosult állami vagy önkormányzati szerv felé benyújtott kérelem, amely egyéni jog- vagy érdeksérelem megszüntetésére irányul, és elintézése nem tartozik más - így különösen bírósági, közigazgatási - eljárás hatálya alá. A panasz javaslatot is tartalmazhat.
- A közérdekű bejelentés olyan körülményre hívja fel az eljárásra jogosult állami vagy önkormányzati szerv figyelmét, amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja. A közérdekű bejelentés javaslatot is tartalmazhat.
- A visszaélés-bejelentés során a személyi hatály alá tartozó jellemzően piaci vállalkozások vonatkozásában lehet jogellenes vagy jogellenesnek feltételezett cselekményre vagy mulasztásra, illetve egyéb visszaélésre vonatkozó információt lehet bejelenteni.

A Bejelentővédelmi törvény hatálya, azaz kikre vonatkozik?

- **Belső visszaélés-bejelentési rendszert kötelező létrehoznia:**
- Annak a foglalkoztatónak, amely **legalább 50 személyt foglalkoztatásra** irányuló jogviszony keretében foglalkoztat.
- Továbbá – a foglalkoztatottak létszámától függetlenül – belső visszaélés-bejelentési rendszert kell létrehoznia a **pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása** megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény 1. § (1) és (1a) bekezdése hatálya alá tartozó foglalkoztatónak is. Ilyenek különösen: könyvelők, könyvvizsgálók, ügyvédek, adószakértők, ingatlanközvetítők, székhelyszolgáltatók, bankok, biztosítók, stb.
- Azon foglalkoztatók, amelyek **legalább 50, de legfeljebb 249 személyt foglalkoztatásra** irányuló jogviszony keretében foglalkoztatnak, a **belső visszaélés-bejelentési rendszert közösen is** létrehozhatják.
- A törvény alapján pedig a **belső visszaélés-bejelentési rendszer létrehozása opcionális**:
- Annak a foglalkoztatónak, valamint annak **gazdasági társasági formában működő tulajdonosának** akik vonatkozásában e törvény alapján ilyen kötelezettsége nem áll fenn.

A belső visszaélés bejelentési rendszer létrehozásának időbeli kötelezettsége

- Azon személyi kör, akiknek belső bejelentésvédelmi rendszert kötelező létrehozniuk
- 2023. július 24. napjától hatályos fő szabályként,
- Kivétel: a 50-249 foglalkoztatotti létszámmal bíró foglalkoztató 2023. december 17. napjától köteles teljesíteni a kötelezettségeit,
- És szintén kivétel: a helyi önkormányzatra, helyi önkormányzat irányítása vagy felügyelete alatt álló költségvetési szervre, vagy a helyi önkormányzat tulajdonában vagy tulajdonosi joggyakorlása alatt álló szervezetre, gazdasági társaságra vonatkozó szabályokat 2025. január 1-jétől kell alkalmazni.
- Egyéb speciális kivételek (jellemzően állami szervek)

Ki jogosult visszaélés-bejelentés megtételére?

- A belső visszaélés-bejelentési rendszerben bejelentést tehet
- a foglalkoztató által foglalkoztatott személy,
- az a foglalkoztatott, akinek a foglalkoztatónál fennálló foglalkoztatásra irányuló jogviszonya megszűnt, és
- a foglalkoztatóval foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt létesíteni kívánó olyan személy, aki esetében e jogviszony létesítésére vonatkozó eljárás megkezdődött, továbbá
- az egyéni vállalkozó, az egyéni cég, ha a foglalkoztatóval szerződéses kapcsolatban áll,
- a foglalkoztató tekintetében tulajdonosi részesedéssel rendelkező személy, valamint a foglalkoztató ügyviteli, ügyvezető, illetve felügyelő testületéhez tartozó személy, ideértve a nem ügyvezető tagot is,
- a foglalkoztatóval szerződéses kapcsolat létesítésére vonatkozó eljárást megkezdett, szerződéses kapcsolatban álló vagy szerződéses kapcsolatban állt vállalkozó, alvállalkozó, beszállító, illetve megbízott felügyelete és irányítása alatt álló személy,
- a foglalkoztatónál tevékenységet végző gyakornok és önkéntes,
- a foglalkoztatóval a fentiek szerinti jogviszonyt vagy szerződéses kapcsolatot létesíteni kívánó olyan személy, aki esetében e jogviszony vagy szerződéses kapcsolat létesítésére vonatkozó eljárás megkezdődött, és
- az a személy, akinek az előbbiek szerinti jogviszonya vagy szerződéses kapcsolata a foglalkoztatóval megszűnt.

Mit vár el a törvény a foglalkoztatóktól a belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetése körében?

Elvárások:

- Bejelentési csatornákat kell megalkotni (jellemzően bejelentővédelmi ügyvéd vagy megfelelő külsős szakember segítségével), amelyek a jogsértések hatékony felderítését és kivizsgálását, továbbá az intézmények, szervezetek és egyéb gazdasági szereplők jogilag és etikailag kifogásolhatatlan- és a tisztességes piaci magatartásnak megfelelő működését biztosítják.
- Vezetők, foglalkoztatottak és ügyfelek megfelelő tájékoztatása és oktatása (mi lehet a bejelentés alapja, hogyan működik a bejelentési rendszer, milyen lehetséges kimenetekre lehet számítani)

A visszaélés bejelentés menete, kivizsgálása

- Bejelentések fogadása (telefon, e-mail, forródrót chat vonal)
- Döntés a kivizsgálásról, ennek tényéről tájékoztatás 7 napon belül
- Kivizsgálás esetén anonimizálás
- Kivizsgálás 30 napon belül
- Szükséges eljárás lefolytatása (belső ellenőrzés, de szükség esetén akár büntetőeljárás, közigazgatási eljárás, polgári peres eljárás)
- Felek folyamatos tájékoztatása
- A fenti kötelezettségek teljesülését a Foglalkozás-felügyeleti hatóság ellenőrzi

A bejelentő anonimitása, a bejelentővédelmi ügyvéd vagy megbízott tevékenysége

Megbízott/bejelentővédelmi ügyvéd

- fogadja a bejelentéseket
- BÜ jogi tanácsadást nyújt a bejelentőnek a bejelentés megtételével kapcsolatban
- kapcsolatot tart a bejelentővel, tőle a bejelentés kivizsgálása érdekében szükség esetén tájékoztatást, felvilágosítást kérhet
- közreműködik a bejelentés alapján indult vizsgálat lefolytatásában, e körben javaslatot tehet akár magánnyomozó bevonására is
- írásban tájékoztatja a bejelentőt a bejelentéssel kapcsolatos eseményekről, különösen a bejelentés alapján indult vizsgálat eredményéről, a kivizsgálás során megtett intézkedésekről vagy a vizsgálat lefolytatásának elutasításáról
- a bejelentést a Megbízóhoz továbbítja, de a bejelentő azonosítását lehetővé tevő adatok tekintetében a bejelentésnek a bejelentő azonosítását lehetővé tevő adatot nem tartalmazó (anonimizált) kivonatát küldi meg a Megbízónak, kivéve, ha a bejelentő előzetesen, írásban hozzájárult személyes adatai továbbításához
- Szükség esetén (pl. a szervezet vezető tisztségviselője érintettsége) az illetékes felügyelőbizottságot, könyvvizsgálót, a Megbízó legfőbb döntéshozó szervét vagy a tulajdonosi jogok gyakorlóját köteles a bejelentésről haladéktalanul értesíteni.
- őrzi az iratokat

A visszaélést bejelentők védelme

- Anonimitás
- Megtorlás tilalma (A bejelentő számára minden hátrányos intézkedés, amelyre a szervezet foglalkoztatottjának jogviszonyával összefüggésben a bejelentés megtétele miatt kerül sor, jogellenes, akkor is, ha egyéb esetben az jogszerűnek minősülne. Ez alatt értendő például a létszámcsökkentés, felmondás stb. Amennyiben a bejelentő a fentiek szerint hátrányos intézkedés áldozatává válik, úgy bírósági eljárást vagy foglalkozás-felügyeleti hatósági eljárást kezdeményezhet.)
- Nyilvánosság (bejelentés nyilvánosságra hozható a bejelentő által abban az esetben, ha nem került a bejelentése érdemi elintézésre)
- Szigorú összeférhetetlenségi szabályok a bejelentővédelmi ügyvéd/szakember személye esetén

A visszaélés bejelentési rendszer működtetésének hozzávetőleges költsége

- Több vállalkozás, ügyvéd és ügyvédi iroda kezdte meg a tevékenységét hirdetni
- Annál nagyobb feladat, minél nagyobb a foglalkoztató
- Jellemzően havi vagy éves költségkeretek
- Kisebb cégek esetében (könyvelők) évi 30-50 e Ft alapdíj
- Nagyobb foglalkoztatók esetében évi 50 – 150 e Ft alapdíj
- Érdemes a legfeljebb 249 főt foglalkoztató Pmt. Hatálya alá tartozó vállalkozásoknak vagy az 50-249 főt foglalkoztató vállalkozásoknak összeállni közös visszaélés bejelentési rendszer működtetésére, de nyilván ennek is van állandó költsége.
- Példa: Magyar Ügyvédi Kamara fogja működtetni az ügyvédek esetében a közös visszaélés bejelentési platformot

Mi az a compliance, és miért szükséges a belső megfelelés vizsgálata egy vállalkozásnál?

- COMPLIANCE = MEGFELELÉS (Hazai és nemzetközi *jogszabályoknak, Egyéb normatív előírásoknak, Intézményi célkitűzéseknek, Belső szabályoknak, Etikai szabályoknak*)
- Jogi és üzleti környezet egyre szabályozottabb, ellenőrzések és szankcionálások száma egyre magasabb – a compliance fontossága folyamatosan növekszik
- Részei: Adatvédelem, Bejelentések, Belső megfelelés, Oktatás, Összeférhetetlenség, Fogyasztóvédelem, Versenyjog stb.
- Célok:
 1. Etikai és szakmai előírásoknak, hazai és vonatkozó nemzetközi (jog)szabályoknak való megfelelés
 2. Problémák és visszaélések prevenciója és korai (házon belüli) észlelése
 3. A vállalatba vetett munkavállalói és ügyfélbizalom növelése
 4. Biztonságos és támogató munkakörnyezet megteremtése
 5. Nem-megfelelőségből eredő pénzügyi, reputációs és jogi kockázatok felderítése és kezelése (bírságok, hírnévrontás és jogi szankciók elkerülése)

Kérdések

- **PMT hatálya alá tartozó olyan egyéni vállalkozónak, akinek nincs 50 foglalkoztatottja, kell visszaélés-bejelentési rendszert létrehoznia?** Igen, a PMT hatálya szerint megjelölt személyek és szervezetek a foglalkoztatottak létszámától függetlenül kötelezettek a rendszer kiépítésére.
- **Kiterjed a tv. Egyházi szervezetekre is?** Igen, de nem a PMT hatálya miatt, hanem abban az esetben, ha van legalább 50 foglalkoztatottja.
- **Mi történik akkor, ha július 24-ig nem rendelkezem bejelentő-rendszerrel?** A Foglalkozás-felügyeleti hatóság fogja ellenőrizni a kötelezettséget teljesülését. Ezek nem teljesítése esetén bírságra és tevékenységtől eltiltásra lehet számítani.
- **Mit tehet a munkáltató azzal a munkavállalóval, aki rendszeresen kényes bejelentéseket tesz a visszaélés bejelentési rendszerbe?** A törvény szerint minden, a bejelentő számára hátrányos intézkedés, amelyre a bejelentés jogszerű megtétele miatt kerül sor, jogellenesnek minősül akkor is, ha egyébként maga az intézkedés önmagában jogszerű lenne. Bejelentést követő munkáltatói intézkedés esetén vélelmezni kell, hogy az a bejelentés miatt történt. Fontos: csak a jogszerű bejelentés esetén illeti meg a bejelentőt, és az is lényeges, hogy a vélelem megdönthető. Azaz meg lehet szüntetni a munkavállaló munkaviszonyát, csak bizonyítania kell a munkáltatónak, hogy ez független a bejelentéstől.
- **A bejelentő üzleti titkot tartalmazó információt is bejelenthet?** Ha jogszerű a bejelentés, akkor igen, amennyiben a bejelentő az információk megszerzésével vagy az azokhoz való hozzáféréssel bűncselekményt nem követett el.

Köszönjük a figyelmet!

Becker Ügyvédi Iroda

Dr. Becker Tibor ügyvéd és Dr. Jakab Alexandra compliance szakjogász